

Katarzyna Przybyła

Euro 2012 a przekształcenia funkcji turystycznej Wrocławia

Ekonomiczne Problemy Usług nr 85, 255-263

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KATARZYNA PRZYBYŁA

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

**EURO 2012 A PRZEKSZTAŁCENIA
FUNKCJI TURYSTYCZNEJ WROCŁAWIA**

Wprowadzenie

Województwo dolnośląskie położone jest w południowo-zachodniej części Polski, obejmuje powierzchnię 19947 km², graniczy z Czechami na południu, z Niemcami na zachodzie, z województwami: lubuskim i wielkopolskim na północy oraz opolskim na wschodzie. Województwo to zostało utworzone w 1999 roku w wyniku reformy administracyjnej – z byłych województw: wrocławskiego, jeleniogórskiego, wałbrzyskiego i legnickiego oraz niewielkich części kaliskiego i leszczyńskiego. Stolicą regionu jest liczący ok. 632 tys. mieszkańców i zajmujący powierzchnię 293 km² Wrocław. Miasto to jest cennym w skali kraju i poza jego granicami ośrodkiem kultury, nauki i przemysłu. Przejawem międzynarodowego uznania dla potencjału Wrocławia było m.in. przyznanie mu tytułu Europejskiej Stolicy Kultury 2016 oraz powierzenie roli jednego z miast – gospodarzy Finałów Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej w 2012 roku.

Imprezy kulturalne, liczne kluby, teatry, galerie oraz inne atrakcje od dawna przyciągały turystów do Wrocławia, sprawiając, że wśród innych funkcja turystyczna grała istotną rolę w strukturze gospodarczej miasta. Celem pracy jest próba stwierdzenia, jak organizowanie dużych imprez, takich jak UEFA EURO 2012, wpływa na pełnioną przez Wrocław funkcję turystyczną.

1. Metoda badań

W przeprowadzonym badaniu oparto się na teorii bazy ekonomicznej miasta. Zgodnie z tą koncepcją osoby pracujące w danym mieście podzielić można na dwie grupy: pierwszą tworzą osoby, które pracują na potrzeby samego miasta i jego mieszkańców – jest to grupa o charakterze endogenicznym. Druga grupa (o charakterze egzogenicznym) to pracownicy, którzy pracują poniekąd „na eksport”, czyli zaspakajają potrzeby mieszkańców innych obszarów, przyczyniając się jednocześnie do napływu środków finansowych do miasta¹. Taki podział zatrudnionych w mieście pozwala na wyodrębnienie dwóch podstawowych grup funkcji miasta: egzogenicznych (miastotwórczych) oraz endogenicznych.

W badaniu wykorzystano dwa mierniki – wskaźnik nadwyżki pracowników (WNP) i współczynnik specjalizacji Florence'a (WSF).

Za pomocą metody wskaźnika nadwyżki pracowników (wzór 1) wyznaczyć można wielkość zatrudnienia w grupie egzogenicznej. Dokonuje się tego poprzez porównywanie rzeczywistej struktury zatrudnienia w mieście ze strukturą przyjętą za podstawę odniesienia, może nią być np. struktura zatrudnienia w kraju czy regionie. Ujemna wartość miernika oznacza, że w zakresie danej dziedziny występują niedobory, które muszą być pokryte importem produktów z zewnętrznych obszarów².

Po doprowadzeniu formy wskaźnika do porównywalnej formy względnej, użytecznej w badaniach określonego zbioru miast, staje się on wskaźnikiem struktury zatrudnienia w grupie egzogenicznej i tym samym miarą poszczególnych rodzajów funkcji miastotwórczych w badanych obiektach³.

Współczynnik specjalizacji Florence'a (wzór 2) pozwala na identyfikację funkcji wyspecjalizowanych, decydujących o znaczeniu miasta w regionie czy kraju. Współczynnik pozwala ustalić, czy miasto wytwarza dobra i usługi tylko na rynek lokalny, czy też „wysyła” je również na zewnątrz, czyli pełni w danej dziedzinie funkcje egzogeniczne.

¹ J. Słodczyk, *Przestrzeń miasta i jej przeobrażenia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2001, s. 64.

² *Tamże*, s. 70.

³ R. Bról, M. Maj, D. Strahl, *Metody typologii miast*, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 1990, s. 75–76.

Wzór 1: wskaźnik nadwyżki pracowników

$$Z_{egiM} = Z_iM - \left(ZM \cdot \frac{Z_iK}{ZK} \right), \text{ gdzie:}$$

Z_{egiM} – wielkość zatrudnienia w działalności skierowanej na zewnątrz miasta

(grupy egzogenicznej) w danym (i) dziale gospodarki miasta,

Z_iM – zatrudnienie w danym (i) dziale gospodarki miasta,

ZM – zatrudnienie w mieście ogółem,

Z_iK – zatrudnienie w danym (i) dziale gospodarki w kraju (regionie),

ZK – zatrudnienie w kraju (regionie) ogółem.

Wzór 2: współczynnik specjalizacji Florence'a

$$W = \frac{(Z_iM)/(ZM)}{(Z_iK)/(ZK)}, \text{ gdzie:}$$

W – współczynnik specjalizacji Florence'a,

Z_iM – zatrudnienie w danym (i) dziale gospodarki miasta,

ZM – zatrudnienie w mieście ogółem,

Z_iK – zatrudnienie w danym (i) dziale gospodarki w kraju (regionie),

ZK – zatrudnienie w kraju (regionie) ogółem.

Poziom specjalizacji badanego miasta określa się przyjmując następujące założenia:

$W \leq 1$ – miasto nie specjalizuje się w *i*-tym dziale, ta dziedzina działalności ma charakter endogeniczny,

$1 < W \leq 1,5$ – miasto wykazuje niski poziom specjalizacji w *i*-tym dziale,

$1,5 < W \leq 2$ – miasto wykazuje średni poziom specjalizacji w *i*-tym dziale,

$W > 2$ – miasto wykazuje wysoki poziom specjalizacji w *i*-tym dziale⁴.

⁴ M. Obrębalski, *Przemiany funkcjonalne subregionu jeleniogórskiego w końcu XIX i w XX wieku*, Śląski Przegląd Statystyczny nr 1(7), Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 2002, s. 110.

2. Przekształcenia struktury funkcjonalnej Wrocławia ze szczególnym uwzględnieniem zmian funkcji turystycznej

Na potrzeby badania zgromadzono dane na temat liczby pracujących we Wrocławiu i w Polsce ogółem, w poszczególnych grupach sekcji (sektorach) według PKD 2007 w latach 2005, 2008–2010. Dodatkowo wyszczególniono informacje o zatrudnieniu w sekcji I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), ściśle powiązanej z pełnioną przez Wrocław funkcją turystyczną. Decyzja o powierzeniu Polsce i Ukrainie organizacji EURO 2012 zapadła w roku 2007, tak więc zgromadzone dane odzwierciedlają strukturę zatrudnienia przed tą decyzją i po niej.

Punktem wyjścia w analizie przekształceń struktury funkcjonalnej Wrocławia może być spostrzeżenie, że zarówno w Polsce (tabela 2), jak i we Wrocławiu (tabela 1) liczba pracujących ogółem najwyższa była w roku 2008. Efektem światowego kryzysu gospodarczego było ograniczenie liczby pracujących w roku 2009. Rok 2010 przyniósł poprawę w tej dziedzinie, lecz nie udało się osiągnąć wielkości właściwych dla roku 2008. We Wrocławiu liczba pracujących w przemyśle i budownictwie oraz usługach II (por. przypisy 5–7) przejawiała takie same tendencje, jak liczba pracujących ogółem, natomiast w usługach I i III w roku 2010 była wyższa niż w roku wyjściowym i 2008.

Tabela 1

Pracujący we Wrocławiu według zgrupowanych sekcji według PKD 2007

Sektor/ rok	ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi I ⁵		Usługi II ⁶	Usługi III ⁷
				razem	w tym sekcja I		
2005	189689	511	48192	50703	4092	13658	76625
2008	234481	731	55256	60918	5173	22718	94858
2009	231354	206	50097	63243	5084	19127	98681
2010	232985	181	50259	64404	5346	21171	96970

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu i Rocznika Statystycznego Miasta Wrocławia 2010, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2010, s.133–134.

Tabela 2

Pracujący w Polsce w tys. wg zgrupowanych sekcji wg PKD 2007

Sektor/ rok	ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi I		Usługi II	Usługi III
				razem	w tym sekcja I		
2005	12890,7	2134,1	3519,1	3104,2	219,4	470,8	3662,5
2008	14037,2	2128,3	3938,7	3528,2	274,7	540,7	3901,3
2009	13842,9	2116,9	3760,4	3462,4	281,4	532,2	3971,0
2010	14020,9	2128,8	3842,1	3419,1	260,5	533,8	4097,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Małego Rocznika Statystycznego Polski 2011, GUS, Warszawa 2011, s. 141 oraz Małego Rocznika Statystycznego Polski 2010, GUS, Warszawa 2010, s. 138.

⁵ Usługi I – handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa; działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacja i komunikacja.

⁶ Usługi II – działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości.

⁷ Usługi III – pozostałe usługi, m.in.: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Na podstawie danych z tabeli 1 i 2 przy użyciu wzorów nr 1 i 2 policzono wartości WNP (tabela 3) oraz WSF (tabela 5) dla Wrocławia. Obliczono również wskaźniki struktury zatrudnienia w grupie egzogenicznej tego miasta (tabela 4).

Tabela 3

Wartości WNP

Sektor/ rok	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi I		Usługi II	Usługi III	Wielkość grupy egzogen.
			razem	w tym sekcja I			
2005	-30892,7	-3592,2	5024,1	863,5	6730,1	22730,6	34484,9
2008	-34820,7	-10537,1	1982,0	584,3	13686,0	29689,7	45357,7
2009	-35173,4	-12749,9	5376,5	381,0	10232,4	32314,4	47923,3
2010	-35193,2	-13585,1	7588,9	1017,3	12300,9	28888,6	48778,3

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4

Wskaźniki struktury zatrudnienia w grupie egzogenicznej

Sektor/ rok	Rolnictwo, leśnic- two, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi I		Usługi II	Usługi III
			razem	w tym sekcja I		
2005	-	-	14,6%	2,5%	19,5%	65,9%
2008	-	-	4,4%	1,3%	30,2%	65,5%
2009	-	-	11,2%	0,8%	21,4%	67,4%
2010	-	-	15,6%	2,1%	25,2%	59,2%

Źródło: opracowanie własne.

Otrzymane wyniki pokazują, że Wrocław pozostawał miastem polifunkcyjnym – był ośrodkiem usługowym, wyspecjalizowanym w usługach rynkowych i nierynkowych, o zróżnicowanej strukturze prowadzonych działalności⁸.

⁸ por. K. Przybyła, *Wpływ specjalnych stref ekonomicznych na kształtowanie się bazy ekonomicznej miast*, Monografie CIII, Wydawnictwo UP we Wrocławiu, Wrocław 2010, s. 200–201.

W badanym okresie miasto na tle kraju wykazywało średni lub wysoki poziom specjalizacji w zakresie usług II oraz niski w zakresie usług I i II (tabela 5).

Tabela 5

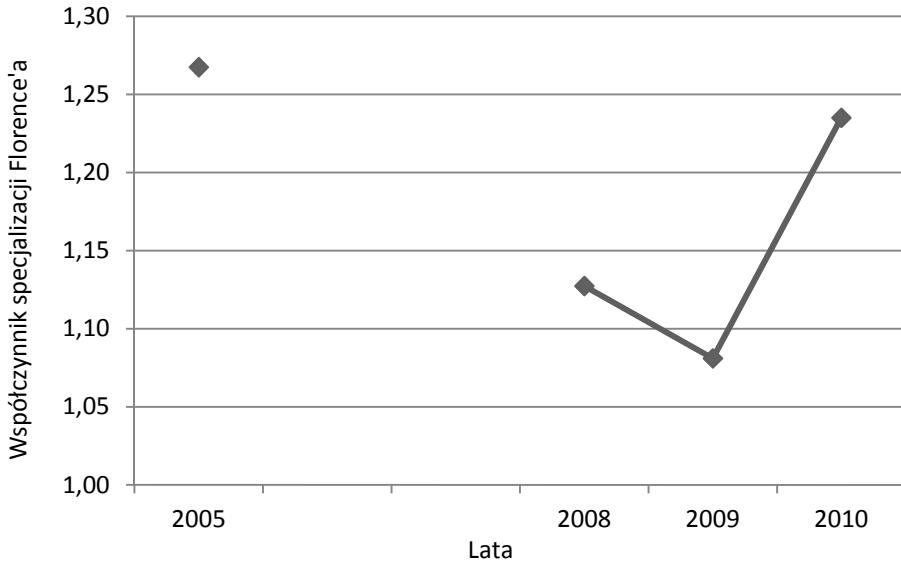
Wartości WSF

Sektor/ rok	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi I		Usługi II	Usługi III
			razem	w tym sekcja I		
2005	0,02	0,93	1,11	1,27	1,97	1,42
2008	0,02	0,84	1,03	1,13	2,52	1,46
2009	0,01	0,80	1,09	1,08	2,15	1,49
2010	0,01	0,79	1,13	1,24	2,39	1,42

Źródło: opracowanie własne.

Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi była widoczna w strukturze funkcjonalnej miasta w całym analizowanym okresie. W roku 2005 2,5% wszystkich zatrudnionych w ramach działalności o charakterze egzogenicznym było pracownikami sekcji I PKD (tabela 4). Po roku 2007, pomimo ogłoszenia decyzji o powierzeniu Polsce i Ukrainie organizacji EURO 2012, udział ten spadał. W roku 2009 współczynnik specjalizacji Florence'a osiągnął najniższy poziom (tabela 5, rysunek 1). Warto zauważyć, że wzmiankowana decyzja nie zaowocowała również poprawą sytuacji w zakresie obejmującego budownictwo sektora przemysłowego. Wobec faktu powstawania w tym okresie infrastruktury związanej z imprezą (m.in. stadion miejski) przypuszczać można, że nastąpiło spowolnienie wywołanego kryzysem gospodarczym spadku w tym sektorze.

W roku 2010 nastąpiła istotna poprawa sytuacji w zakresie wielkości zatrudnienia o charakterze egzogenicznym w działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, co przełożyło się na większą liczebność grupy miastotwórczej usług I (tabela 3). Tym samym udział zatrudnienia o charakterze egzogenicznym sekcji I w całej grupie miastotwórczej Wrocławia niemalże powrócił do poziomu z roku 2005 (tabela 4).

Rys. 1. Zmiany poziomu specjalizacji w zakresie sekcji I

Źródło: opracowanie własne.

Uwagi końcowe

Pomimo wahań ogólnej liczby pracujących we Wrocławiu, liczebność grupy egzogenicznej stale rosła. Podstawowe znaczenie dla skierowanej na odbiorców zewnętrznych części gospodarki miasta miał sektor usług, a w szczególności działalności sklasyfikowane w grupie usługi III (zdominowanej przez usługi publiczne). W całym badanym okresie miasto wykazywało na tle Polski specjalizację w zakresie usług I, w tym również w zakresie działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Warto jednak zauważyć, że poziom tej specjalizacji był niski, a pomimo trwających przygotowań do EURO 2012 do końca roku 2010 nie udało się dla sekcji I odtworzyć poziomu specjalizacji z roku 2005.

Sektor rolniczy z natury nie posiada charakteru miastotwórczego, zadziwia jednak słaba pozycja sektora przemysłowego. Wynika ona prawdopodobnie z kryzysu gospodarczego oraz z lokalizowania nowo powstających inwestycji

w bezpośredniej bliskości Wrocławia, ale poza jego administracyjnymi granicami.

EURO 2012 AND TRANSFORMATION OF A WROCLAW TOURIST FUNCTION

Summary

Wrocław, numbering around 632 thousand inhabitants and covering an area of 293 km², is the capital of Lower Silesia province. The city is highly regarded both in and outside the country as the center of culture, science and industry. Cultural events, numerous clubs, theaters, galleries and other attractions have been attracting tourists and the tourist function was an important factor in the economic structure of the city. The aim of this article is to determine how organization of such large events like UEFA EURO 2012 influences tourist function of Wrocław.

Translated by Renata Gordziejonok